

No. 113/62

MEMORANDUM

946.0 PPG VK
Kochleiding
HPPZ u-T

Van: Mr. J. M. A. H. Luns

Aan: S

VERTROUWELIJK

cc T
DGES
DEU
DIO

ROAD

per k...
Paris
Bom
Blond + SNU
Rome
Luxemburg
Londen
Wa Ton

SPZ
SZE
ROAD
SCH
SWS
SHS

Op 27 dezer had ik, op diens verzoek, een gesprek van ruim een uur met de franse Ambassadeur over de internationale situatie, met het accent op Europa.

Graaf de Crouy-Chanel was van oordeel dat het perspectief in Europa voor het komende jaar niet ongunstig is. President de Gaulle, die nog een aantal maanden geleden bepaald negatief was ingesteld ten aanzien van het toetreden van Engeland tot de Gemeenschappelijke Markt, zou thans overtuigd zijn van het nut van Engeland's lidmaatschap "doch uiteraard onder de conditie, dat het Verenigd Koninkrijk geen enkele voorkeurspositie opeist en het Verdrag zoals het thans ligt en in uitvoering is, geheel aanvaardt." De Ambassadeur voorzag dat Engeland's "tegenstribbelen" met name voor wat betreft de landbouwsector, spoedig zal eindigen "aangezien Engeland wel moet toetreden."

De voor Engeland zo vernederende afloop van de Skybolt-affaire zou ongetwijfeld de Britse Regering nog meer overtuigen van de noodzaak aansluiting bij Europa te zoeken en de door de Zes aangeboden voorwaarden zonder "arrièrepensée" te aanvaarden, dacht de Ambassadeur. Aan Engeland wordt het n.l. ook duidelijk dat de Kennedy-administratie, waarschijnlijk overmoedig geworden door het gelukken van de zo riskante Cuba-actie, die zij unilateraal en zonder enige consultatie met hun geallieerden hadden opgezet - hoewel deze echter zouden zijn meegesleept in een oorlog die er het gevolg van had kunnen zijn - ook op ander gebied optreedt zonder rekening te houden met Europa. Zo is te verwachten, dat Amerika, gebruikmakend van zijn "homme de paille" U Thant en de Verenigde Naties, thans in de Congo een einde gaat maken aan het régime Tshombe en een onafhankelijk Katanga, hetgeen niet past bij de politiek van Engeland en Frankrijk en voorts de economische belangen van België sterk zal benadelen. Het was overigens niet verstandig van MacMillan geweest bij de jongste ontmoeting met de Gaulle te Rambouillet met deze de "technicalités" van het landbouwvraagstuk te hebben aangesneden. De Generaal interesseert zich niet voor technische details en was bovendien door zijn raadgevers ervan doordrongen, dat de Britse Regering een voor Frankrijk schadelijke en daarenboven niet gemotiveerde uitzonderingspositie verlangt, waartegen Frankrijk en de andere leden van de Gemeenschap zich moesten blijven verzetten. Aldus de Ambassadeur.

-Ik heb-

MEMORANDUM

Van: Mr. J. M. A. H. Luns

- 2 -

Aan:

Ik heb deze optimistische en wat simplistische visie van de Ambassadeur krachtig weerlegd en als mijn mening gegeven, dat de besprekingen in Brussel in een critiek stadium zijn gekomen en riskeren geheel te mislukken. Naar mijn mening, die gedeeld wordt door mijn ambtgenoten en ook door de andere vier landen, is het de starre franse houding die het bereiken van een accoord dusver heeft verhinderd en aanwijzingen, dat Engeland in de landbouwkwestie geheel bakzeil zal halen, vermocht ik niet te zien. Daarenboven, zo ging ik voort, is het gevaar verre van denkbeeldig dat, indien al de Britse Regering zou toegeven in de landbouwkwestie, het Britse Parlement het toetredingsaccoord zou afwijzen. De stemming in het Verenigd Koninkrijk, zoals de Ambassadeur wist, is ten aanzien van de toetreding, de laatste maanden in ongunstige zin geëvolueerd.

Het was natuurlijk juist, dat de Amerikaanse Regering in de Skybolt-affaire met een minimum aan consideratie tegenover Engeland was opgetreden en dat de Polaris-overeenkomst - voorzover op het ogenblik te beoordelen - in feite neerkomt op het afstand doen door Engeland van een autonome atoommacht, doch naar buiten althans deed de Britse Regering het voorkomen alsof de nieuwe overeenkomst minstens zo gunstig was als het oude Skybolt-accoord. Met deze houding valt niet te rijmen het afstand doen van een z.g. "eigen" relatie met Amerika en het "à tout prix" lid willen worden van de Gemeenschappelijke Markt. De Ambassadeur zeide hierop MacMillan's houding na de Nassauconferentie niet te hebben begrepen. Hij vreesde dat diens ongemotiveerd optimisme hem in het binnenland duur te staan zou komen en dacht dat de Britse Premier politiek versleten raakt.

Na te hebben verklaard, dat er zeer wel voor de overgangperiode een modus vivendi is te vinden die voor de Zes aanvaardbaar is en de Britse Regering in staat zou stellen de "landbouwlobby" voldoende gerust te stellen, zette ik uiteen, dat er in Frankrijk wellicht misverstanden bestaan omtrent de beweegredenen van de Nederlandse Regering bij haar verzet tegen een politieke unie der Zes en haar steun aan de Britse toetreding tot de Gemeenschappelijke Markt. Het is n.l. bij Nederland lang niet alleen de vrees politiek in de Zes te worden overheerst door een as Bonn-Parijs doch ook en in sterkere mate de overtuiging dat ook een straf geïntegreerde en centraal geleide politieke unie van de landen der E.E.G. noch politiek, noch militair voldoende krachtig zal zijn om in staat te zijn als gelijkwaardig partner van Amerika te kunnen optreden. De Nederlandse Regering is op het

-ogenblik-

MEMORANDUM

Van: Mr. J. M. A. H. Luns

- 3 -

Aan:

ogenblik somber en pessimistisch ten aanzien van de verdere europese eenwoording. De sleutel is politiek en ligt nog steeds te Londen en Parijs. Slechts wanneer tussen Engeland en Frankrijk een werkelijke vertrouwelijke en bondgenootschappelijke relatie ontstaat, kan werkelijke vooruitgang worden verwacht en dan zouden met name de huidige moeilijkheden bij de besprekingen in Brussel als sneeuw voor de zon verdwijnen. Ik maakte daarbij duidelijk dat de schuld van de tussen beide landen bestaande situatie bepaald niet alleen bij Frankrijk ligt. Wij weten zeer wel dat in het verleden en met name in de periode tussen de twee oorlogen Engeland's politiek ten aanzien van Frankrijk onjuist en onrechtvaardig is geweest, Frankrijk en de vrije wereld had verzwakt en indirect schuld draagt aan de opkomst van nazi-Duitsland (ik herinnerde aan de weigering aan Frankrijk van de Rijn grens, de politieke steun aan Duitsland in de Roer- en Rijnlandmoeilijkheden, de anti-franse intrigues in het Midden-Oosten, het ontbreken van britse steun aan Frankrijk bij de herbezetting van het Rijngebied, het Brits-duits vlotaccoord, etc. etc.). De behandeling van de Gaulle in Londen tijdens de laatste oorlog was voorts verre van tactvol geweest. Doch het stond voor de Nederlandse Regering vast, dat thans, nog meer dan in het verleden, een hechte frans-britse entente en vriendschap noodzakelijk was om Europa die plaats te geven waarop het in de wereld recht heeft. Daarbij zou Frankrijk ongetwijfeld op grond van zijn economische en militaire macht, zijn intelligente bevolking en zijn cultureel overwicht een "préponderance légitime" uitoefenen. En wat was het alternatief? Een "truncated Europe", bestaande uit de zes landen der E.E.G. naast een economisch en politiek afgewezen Engeland en omringd door de andere europese landen, die zich eveneens economisch en politiek zouden afwenden van de E.E.G.-landen. En, zo herhaalde ik, dit Europa van de Zes, ook indien het economisch en militair zich nog zou versterken, zou steeds té zwak zijn om zich in de wereld voldoende te kunnen doen gelden. Nederland heeft te weinig gewicht om zijn visie te kunnen doen prevaleren in de Zes, doch kan slechts hopen, dat de fouten van het verleden niet herhaald zullen worden en dat Frankrijk de kansen, die er in de komende maanden nog zullen zijn om Engeland aan Europa te binden, niet zal voorbij laten gaan. Daarna, zo besloot ik, is n.l. te vrezen, dat het te laat zal zijn.

De Ambassadeur antwoordde mij dankbaar te zijn voor mijn uiteenzetting die hij gedetailleerd aan zijn Minister zou overbrengen. Graaf de Crouy-Chanel vroeg zich, hardop denkende, af of er niet een ongezochte

-gelegenheid-

MEMORANDUM

Van: Mr. J. M. A. H. Luns

- 4 -

Aan:

gelegenheid te creëren zou zijn om mijnerzijds Generaal de Gaulle persoonlijk nog eens de Nederlandse visie te geven. Zoals U weet, merkte de Ambassadeur hierbij op, de Generaal "se méfie de votre collègue belge, Monsieur Spaak", doch heeft begrip en zelfs waardering voor de Nederlandse politiek en voor degene die haar uitdraagt. Hij dacht dus dat een vertrouwelijk gesprek met de franse President nuttig zou kunnen zijn. Ik heb gezegd, daartoe uiteraard gaarne bereid te zijn, doch moeilijk op korte termijn een goede gelegenheid of aanleiding voor een dergelijke ontmoeting te zien.

DEN HAAG, 29 december 1962